

CABASCARRI

PARÒNIM: *Cabos* «torre de Fraga hacia Torrente y apellido corriente en Fraga» (Pita Mercé, *Argensola v*, 332).

ETIM. De l'àrab *ġār al-habbās* «cova dels calabossos o del carceller». L'accent d'aquest mateix ètmon aràbic *habbās* podria haver reculat a la primera síl·laba, i haver donat el NL *Cabos* documentat a Fraga. Del mateix àr. *h-*, vindran al capdavant tots ells: cf. *DECat* 1, 160b31; *EntreDL* III, 89; *DCEC* 1, 259.

CABASCARRI

Partida del terme d'Estac (Pallars Sobirà) (xxi, 120), V. BISCARRI.

CABASSERS

Poble del Priorat, amb municipi, en una aspra clotada, al peu del Montsant; sota el seu cim més alt; la seva parròquia pertany al bisbat de Tortosa, arxiprestat del Masroig, i al capítol de la seva seu pertanyia el seu castell; se'n n'hi troben ruïnes, com també unes altres de més antigues, potsers del priorat que hi feien els monjos premonstratenses; *GGC*, Morera, Tarr., 386-9.

Com diu Morera, ja existiria en temps dels moros i de llavors ha de venir el nom, que de primer apareix en la forma *Abincabacer*, p. 389.

En efecte així consta repetidament en docs. de Ramon Berenguer IV; tot just conquistada Tortosa, en un diploma de 1149: «---donaverat Raimundus Comes Barcinonae hunc locum de *Abincabacer* abbati Montis Flaboni --- ordinis praemostratensis, anno 1149 --- ut monasterium ibi construerent ---» (Villanueva, *Vi. Lit.*, V. (*Tort.*) 265-6). Alguns anys després ho rectifica o condiciona: «locum *Dabencabacer* --- quod prius donaveram --- abbati M. Flabonis --- sui ordinis Prati Monstrat --- dono ecclesiae S^a Mª Dertusensis ---», a. 1158 (Villan., ib. p. 267). Explica, però, que aquest és el nom antic, que ara es reemplaçaria per un nom de regust més netament cristià: «locum de *Valle Clara*, qui antea *Abincabacer* dicebatur». És clar que això era la intenció i obra dels premonstratenses, que volien rebatejar-lo amb la traducció del nom francès de la famosa abadia de *Clairvaux*.

És oportú ací notar que a ells i a llurs confreres dels cenobis veïns es deu el canvi paral·lel que feren al nom del poble veí de *Beclara* (encara avui pronunciat popularment *beklàra* o *begglàra*), i provinent del pre-romà *BICLARA* (d'on el savi *Biclarensis* dels temps visigòtics), que des de llavors s'anomenà (oficialment només) *Vallclara* (*Top. Hesp.* 1, 156).

En el cas de *Cabassers* l'intent fracassà més completament. Des del S. XIII apareix en formes ben semblants a la que ha quedat. P. ex.: 1237: «apud *Cabacers*» (Font Rius, *C. d. p.*, § 232); 1243: un «Aquila de *Cabacerio*» testimoni en la *C. d. p.* que dona el bisbe a Tortosa a Cabanes de l'Arc (§ 281); i cita d'al-

tres formes anàlogues ibid §§ 139, 177, 185, 272. Només s'ha llegit «*Unicapcerii*» en una que s'ha d'esmenar en «*Auincapcerii*».

La forma moderna és prolongació fonètica del nom morisc que he documentat. *Vincabasser(s)* perdé la *V-* per dissimilació de labials, com La *Fabror* nom d'un altre poble veí (*La Febró*) < *VILLA FABRORUM* 'vila dels ferrers o fusters' > *Ilafabror*, i els altres casos d'aqueixa dissimilació que aplego en *DECat* 1, 519a5 i 518b5 ss. Havent donat *Ilafabror*, entés «i La F.», allí i en *Incabassers*, la inicial *In-* o *I-*, en certa manera desemparada o incomprendible, s'eliminarà, presa per la preposició locativa *IN* o la còpula *i*.

Tot fa suposar que *Abincabacer* fos el nom d'algun senyor moro, si bé de llenguatge mig-romànic. Car l'estructura del mot *cabacer* desafiaria ja tota etimologia aràbiga. Per què 'cabasser'? fabricaria sàrries i cabassos? Recordem el NP *Sarrier*, *Xarrier*. ¿Seria, més simbòlicament, l'epítet d'un fort colliter que explotava el blat a cabassades? És ben possible. Quant a la -s del modern *Cabassers* (que no em consta fins després de l'E. Mitjana), és sens dubte una pluralització secundària, moderna, a la manera d'*Arbúcies*, *Blanès* (*BLANDA*), *Empúries* (*EMPORIA*) etc.

Descarto com a increïbles o menys probables altres explicacions que se'n podrien acudir. Un nom com *Capcir*, que ve de la noció 'capçal d'una vall' (*CAPITIARIUM*). Fins i tot es podria imaginar que *Bin-* en aquest nom resultés d'una *P-*, forma arabitzada com *B-* a la manera dels que hem aplegat a dotzenes en el vol. I (p. ex. a les pp. 257-259 s. v. *Bini-sarraia*) i en molts altres passatges. Però descartem-ho, entre altres raons (no és la capçalera d'una vall) perquè llavors es troba sempre *Bena-* o *Bina-* o almenys *Bini*, no pas *VIN-/Abin-*, revelador d'un de tants noms de tipus patronímic d'avior mossàrab, propis d'aquesta zona, com *Vimpèlic*, *Vimpeçol* etc.

Tampoc crec que doni base suficient el veïnatge relatiu de *Capçanes* (20 k. dret al S.) per cercar-hi algun lligam etimològic. Aquest prové d'un nom romà, de *VILLAS CAPITIANAS*, derivat d'un NP romà *CAPITIUS*, *-ETIUS*. Però a base d'això no es veuria una explicació raonable d'un derivat en *-er* o *-ers*.

En fi, tractarem ací, a manera d'apèndix, d'un NL semblant, el qual, però, no hi té relació des del punt de vista lingüístic ni geogràfic. *CABAGÉS*, nom propi d'una antiga esglesia i parròquia sufragània, en el Ripollès, en terme de Vidrà; *Villa Cabages* en un doc. de 961 (Monsalv. xv, 192.7 p.), entre les dependències de Vidrà; coneguda també com «Santa Maria de *Cabagés* o del Pujol»; ja figura com «Santa Margarida de *Cabayes*» a la 2a. llista de parròquies vigitanes p.p. Pladevall, núm. 288; «S. Marg. de *Cabages*» a la 1.ª llista, i Sta. Maria de *Cabages* a la tercera; en una altra de l'a. 1330 ho llatinitzen en Sta. Maria de *Cabagesio* (*Misc. Griera* 1, 373).

Aquí, però, l'etimologia ha de ser una altra, i sens dubte ben diferent. Es podria pensar en algun NP germànic; cf. *Gavadons* (St. Cugat de ~, prop de Vic),